

SKR:s yttrande – En modern krisreglering för verksamheter på skolområdet

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter på ovan rubricerad promemoria.

Promemorian behandlar hur dagens två förordningar (1991:1195) om skolväsendet under krig och vid krigsfara m.m. och (1991:1269) om verksamheten vid statliga skolor under krig och vid krigsfara föreslås samlas till en ny förordning respektive förändringar i skollagen (SFS 2010:800).

Sammanfattning (SKR:s sammanfattande ställningstaganden)

SKR tillstyrker den föreslagna förordningen inklusive förslag till förändringar i skollagen. Förslagen avspeglar samtida förhållanden och förutsättningar bättre än vad nuvarande förordningar respektive skollag gör. SKR anser att det samlade omtaget med att skapa en ny, samlad förordning respektive nödvändiga förändringar i skollagen är välkommet.

SKR ser risker med det formulerade förslaget i avsnitt 7.2.1 om omsorg på tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds. Enligt nuvarande förslag kan verksamheten tolkas som att den vore obligatorisk för kommunerna att anordna. Så är inte fallet. Det är obligatoriskt för kommunerna att sträva efter att erbjuda. Därför föreslår SKR ett förtydligande av förslaget så att det tydligt framgår att denna verksamhet är frivillig och att den finansieras. Om så inte sker **avstyrker SKR** förslaget.

SKR avstyrker den för skolan föreslagna beredskapsnivån ”Allvarliga störningar av lokal art” i avsnitt 9.1 och anser att den föreslagna förordningens beredskapsnivåer bör vara desamma som övriga förordningars terminologi. Det saknas skäl till att skolan har egna begrepp och nivåer som andra verksamheter respektive övergripande krisförordningar inte har.

SKR är tveksamt till promemorians bedömningar av konsekvenser för självstyret respektive ekonomiska konsekvenser för kommunerna enligt avsnitt 12.2.

SKR avstår från synpunkter på ett antal förslag som rör staten och dess skolor respektive de delar av konsekvensbeskrivningen som exempelvis rör enskilda huvudmän.

Allmänna synpunkter

SKR anser att det är positivt att en ny förordning föreslås tillkomma.

SKR noterar att formuleringen ”så långt som möjligt” används frekvent i utredningen, *exempelvis* gällande verksamhetens normala fortgående under höjd beredskap. SKR bedömer att det behövs klargöranden och vägledning vad som avses med så långt som möjligt.

SKR anser att det behövs en analys av föreslagna förändringars eventuella effekter på Skolinspektionens tillsyn enligt skollagen. Förändringar i skollagen innebär att dessa kommer att ingå i Skolinspektionens tillsyn. Exempelvis kan huvudmän vitesföreläggas om de inte uppfyller kraven. Det hade varit bra om tänkbara effekter berörts och analyserats.

5. En ny förordning för verksamheter på skolområdet vid fredstida krissituationer och höjd beredskap

5.1 En tydlig och modern förordning

Förslag: Ny förordning om verksamheter på skolområdet vid fredstida krissituationer och höjd beredskap som ska ersätta nuvarande bestämmelser på området. Förordningen ska omfatta samtliga huvudmän inom skolområdet; kommuner, regioner, staten och enskilda.

SKR tillstyrker förslaget med motiveringen att utbildningssystemet bör vara enhetligt utformat och att detta förslag är ett steg på vägen mot en samlad och ändamålsenlig förordning, detta då flera bestämmelser i nuvarande förordningar inte är tidsenliga.

5.2.1 Förordningen ska tillämpas vid höjd beredskap

Förslag: Begreppen krig och krigsfara som används i nuvarande förordningar ersätts med begreppet höjd beredskap för att harmoniera med övrig reglering på området.

SKR tillstyrker förslaget med motiveringen att föreslagen förordning är i enlighet med formuleringar i övriga, mer generella förordningar på området som bland annat berör kommunernas beredskap, som bland annat utretts i betänkandet Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig, SOU 2024:65.

5.2.2 Förordningen ska tillämpas vid fredstida krissituationer

Förslag: Begreppet ”extraordinära händelser i fredstid” som används i nuvarande förordning ersätts med begreppet fredstida krissituation för att harmoniera med övrig reglering på området.

SKR tillstyrker förslaget med samma motivering som i avsnitt 5.2.1.

6. Bemyndiganden

6.3.1 Ett generellt bemyndigande

Förslag: Nytt bemyndigande införs i skollagen som ger regeringen möjlighet att meddela generella föreskrifter rörande samtliga huvudmäns uppgifter vid fredstida krissituationer och höjd beredskap. Bemyndigandet bör placeras i skollagen.

SKR tillstyrker förslaget med motiveringen att denna lösning inkluderar även enskilda huvudmän, något nuvarande bemyndigande inte gör.

6.3.2 Tillfällig stängning av verksamheter vid fredstida krissituationer

Förslag: Nytt bemyndigande införs som ger regeringen möjlighet att vid fredstida krissituationer meddela föreskrifter om att samtliga verksamheter på skolområdet ska kunna stängas tillfälligt. Idag finns ett sådant bemyndigande i lag (2020:148) om tillfällig stängning av verksamheter på skolområdet vid extraordinära händelser i fredstid. I syfte att hålla regelverket på skolans område enkelt att överblicka och konsekvent i förhållande till andra krisnivåer föreslås bemyndigandet att flyttas till skollagen.

SKR tillstyrker förslaget med motiveringen att denna lösning inkluderar även enskilda huvudmän och regleringen i skollagen är mer överblickbar än om den funnits kvar i egen lagstiftning.

6.3.3 Bemyndigande för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Förslag: Nytt bemyndigande införs i den nya förordningen som ger Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) möjlighet att meddela närmare föreskrifter om i vilken omfattning verksamhet ska bedrivas för barn och elever som ska erbjudas förskola eller fritidshem enligt skollagen och har vårdnadshavare som har uppgifter i samhällsviktig verksamhet, för att sådan samhällsviktig verksamhet ska kunna upprätthållas. MSB ska även ha möjlighet att meddela närmare föreskrifter om tillämpningen av de bestämmelser som avser att samhällsviktig verksamhet måste kunna upprätthållas.

SKR tillstyrker förslaget med motiveringen att MSB synes vara den myndighet som är bäst lämpad för att meddela dessa föreskrifter.

Förslaget är dock oklart när det handlar om vilken detaljeringsgrad dessa föreskrifter kan tänkas vara på. Är det för enskilda, för grupper av enskilda eller för hela sektorer där samhällsviktig verksamhet bedrivs?

7. Höjd beredskap och särskilt om enskilda huvudmäns ansvar

7.1 Enskilda huvudmän ska omfattas av bestämmelser vid höjd beredskap

Förslag: Enskilda huvudmän omfattas så långt det är möjligt av författningsbestämmelser om verksamheter på skolområdet vid höjd beredskap.

SKR tillstyrker förslaget med motiveringen att utbildningssystemet bör vara enhetligt och konsekvent när det gäller innehåll, struktur och upplägg. Att inkludera de fristående huvudmännen i bestämmelserna är därför logiskt.

7.2.1 Behov av omsorg för barn vars vårdnadshavare har uppgifter i samhällsviktig verksamhet

Förslag: Bestämmelsen om omsorg i förskolan och fritidshemmet för barn vars vårdnadshavare har uppgifter i samhällsviktig verksamhet ska avse även annan pedagogisk verksamhet enligt 25. kap skollagen. Även barn och elever som av fysiska, psykiska eller andra skäl är i behov av särskilt stöd i sin utveckling ska erbjudas förskola och fritidshem.

Förslaget syftar till att inkludera annan pedagogisk verksamhet enligt 25. kap skollagen *utöver* Omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds. Kretsen av verksamheter som inkluderas i föreslagen bestämmelse föreslås vidgas till att även omfatta pedagogisk omsorg istället för förskola eller fritidshem, öppen förskola, öppen fritidsverksamhet och annan pedagogisk verksamhet på nationella minoritetsspråk.

SKR tillstyrker förslaget i enlighet med strävan efter ett enhetligt system och förutsätter att kommunerna ersätts i enlighet med finansieringsprincipen. Det faktum att Omsorg på obekvämlig arbetstid är en strävansreglering för huvudmännen, inget obligatorium att anordna, är viktigt att påpeka. Förslaget som det är formulerat indikerar att uppgiften är eller riskerar att bli obligatorisk. SKR föreslår att frågan löses genom en statlig schablonersättning i efterhand. Om en sådan schablonersättning inte är möjlig **avstyrker SKR** förslaget i dess nuvarande utformning.

SKR:s ståndpunkt här inkluderar även likalydande förslag i avsnitt 8.2 gällande fredstida krissituationer.

7.2.2 Behov av omsorg ska anmälas

Förslag: Ny bestämmelse införs som innebär att behov av omsorg för barn och elever vars vårdnadshavare har uppgifter i samhällsviktig verksamhet ska anmälas till huvudmannen. Huvudmannen får begära att behovet styrks med intyg från företrädare för den som bedriver den samhällsviktiga verksamheten.

SKR tillstyrker förslaget med tillägget att det sannolikt inte i varje situation kan vara rimligt eller möjligt att kräva ett intyg med kort varsel från den som bedriver den samhällsviktiga verksamheten.

7.3.1 Kommunen ska sörja för att alla skolpliktiga barn som vistas där får föreskriven utbildning

Förslag: Förtydligande att kommunen ska sörja för att alla skolpliktiga barn som vistas där får föreskriven utbildning ska omfatta alla obligatoriska skolformer.

Utredarens skäl till förslaget att det inte är folkbokföringskommunen som ska vara den som uppfyller rätten till utbildning utan vistelsekommunen, är att dels kan register vara svåra att kontrollera under höjd beredskap, dels kan det vara olämpligt med förflyttningar inom landet. Förslaget är även konsekvent med nuvarande förordning som talar om *kommun* och *vistas*.

SKR tillstyrker förslaget av samma skäl.

SKR:s ståndpunkt här inkluderar även likalydande förslag i avsnitt 8.3.1 gällande fredstida krissituationer.

7.3.2 Avvikelser från föreskrifter för utbildning

Förslag: Bestämmelserna om att avvikelser från föreskrifter för utbildning får göras ska utöver de obligatoriska skolformerna även omfatta gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan.

SKR tillstyrker förslaget med motiveringen att utbildningssystemet bör vara enhetligt och konsekvent när det gäller innehåll, struktur och upplägg.

SKR:s ståndpunkt här inkluderar även likalydande förslag i avsnitt 8.3.2 gällande fredstida krissituationer.

7.3.3 En möjlighet att övergå till fjärr- och distansundervisning

Förslag: Införande av ny bestämmelse som möjliggör undervisning genom att läraren och eleven är åtskilda i rum men inte i tid (fjärrundervisning), eller är åtskilda i både rum och tid (distansundervisning).

SKR tillstyrker förslaget i enlighet med tidigare yttranden om fjärr- och distansundervisning, exempelvis betänkandet Entreprenad, fjärrundervisning och distansundervisning, SOU 2017:44 (SKR ärendenummer 17/03545 Utbildningsdepartementets diarienummer

U2017/02532/GV), där SKR ser möjlighet till effektivt och klokt användande dessa undervisningsformer för elevernas behov.

SKR:s ståndpunkt här inkluderar även likalydande förslag i avsnitt 8.3.3 gällande fredstida krissituationer och avsnitt 9.2 gällande allvarliga störningar av lokal art.

7.3.4 Särskilda bestämmelser och dess förhållande till fjärr- och distansundervisning

Förslag: När fjärr- eller distansundervisning tillämpas under höjd beredskap ska vissa avsteg få göras från de ordinarie bestämmelserna om sådan undervisning. Undantag ska även få göras från bestämmelserna om att en huvudman ska ansöka om och godkännas som utförare av utbildning där distansundervisning används. Inga avsteg från skollagens bestämmelser om tillhandahållande av skolmåltider vid fjärr- eller distansundervisning ska göras.

SKR konstaterar att ordinarie bestämmelser om fjärr- och distansundervisning är mycket begränsande och förslaget enligt ovan skulle göra det möjligt, när så behövs, att använda dessa typer av undervisning.

SKR tillstyrker förslaget med motiveringen att fjärr- och distansundervisning kan vara nödvändiga verktyg att ha. Därutöver menar SKR, att en kombination av när- respektive fjärr-/distansundervisning är sannolikt den som kommer att användas mest.

Erfarenheterna från covid-19-pandemin visar dock att det var mycket svårt, ibland direkt olämpligt att servera skolmåltider. SKR menar att det borde gå att kunna göra undantag från detta krav om det finns synnerliga skäl under en kortare period. Därtill är detta förslag om skolmåltider inte synkroniserat med betänkandet om Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig, SOU 2024:65 som föreslår en grundberedskap för huvudmän på två veckor.

SKR:s ståndpunkt här inkluderar även likalydande förslag i avsnitt 8.3.4 gällande fredstida krissituationer och liknande förslag i avsnitt 9.2.1 gällande allvarliga störningar av lokal art.

7.4 Behov av kompetensförsörjning

Förslag: Ny bestämmelse om att undervisningen i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå särskilt ska prioriteras inom de områden som har betydelse för samhällsviktig verksamhet ska ersätta nuvarande bestämmelse om att vårdutbildningen ska fortgå. Föreslås vidare att MSB ska avgöra vilka utbildningar som har betydelse för samhällsviktig verksamhet och som särskilt ska prioriteras.

SKR tillstyrker förslaget med motiveringen att en bred, allmänt hållen formulering är att föredra och att MSB är den myndighet som bäst vet vilka civila yrkesgrupper som är viktigast för att samhällsviktig verksamhet ska kunna fortgå. SKR tillägger att det är viktigt att MSB samråder med sakkunnig och därtill områdesansvarig myndighet, Skolverket inför sådana beslut. Det är Skolverket som vet vilka utbildningar som bedrivs med vilka inriktningar respektive varianter.

SKR:s ståndpunkt här inkluderar även likalydande förslag i avsnitt 8.4 gällande fredstida krissituationer.

7.5.1 Samtliga skolverksamheter ska ha en plan för verksamheten inför och vid höjd beredskap

Förslag: Bestämmelserna om att kommunala-, regionala- och statliga huvudmän ska ha en krisplan ska inte överföras till den nya förordningen. Istället föreslås att en ny bestämmelse införs i skollagen om att samtliga skolverksamheter ska ha en plan för hur verksamheten ska fortsätta att bedrivs under höjd beredskap.

SKR tillstyrker förslaget med motiveringen att denna lösning är tydlig och tar specifikt sikte på att planera för verksamhetens fortgående under höjd beredskap. **SKR föreslår** vidare att det förtydligas att det är huvudmannen som avses med ”skolverksamheter”.

Det är oklart vad promemorian avser med ”skolverksamheter”? SKR:s motivering till förslaget till förtydligande är att det är otydligt om det är enskilda skolenheter, huvudmännen för skolan eller både och som avses med ”skolverksamheter”. Det är varken uttryckligen formulerat i förslaget till förändring av skollagen eller i förslagets motivtexter annat än det som uttrycks gällande fristående huvudmän. Inte heller är termen ”skolverksamheter” definierad i utredningen, i skollagen eller i, till området, hörande förordningar. SKR menar att skrivningen bör avse huvudmannen, inte enskilda skolenheter.

Nuvarande förordning, som dock inte inkluderar fristående huvudmän, talar specifikt om att kommunala, regionala och statliga *huvudmän* ska planlägga, varför det är logiskt att även föreslagen förordning normerar samma nivå. SKR:s förslag varken hindrar eller försvårar för enskilda skolenheter inom huvudmannen att ha en egna, lokala planer för höjd beredskap. **SKR menar** vidare att om det är enskilda skolenheter som avses är detta en ny uppgift som ska ersättas i enlighet med finansieringsprincipen och att förslaget i så fall rundar huvudmannen, då en kommunal huvudman inte är att beteckna som en ”skolverksamhet”.

SKR:s ståndpunkt här inkluderar även likalydande förslag i avsnitt 8.5 gällande fredstida krissituationer.

7.5.2 Krisplanen ska tas fram i enlighet med riktlinjer från Skolverket och länsstyrelsen

Förslag: Bestämmelserna om att huvudmän vid planläggning av verksamheten ska samråda med vissa specifika myndigheter ska inte överföras till den nya förordningen. Istället föreslås att krisplanen tas fram i enlighet med riktlinjer från Skolverket och länsstyrelsen i det län där skolan ligger.

SKR tillstyrker förslaget med motiveringen att detta synes vara en mer effektiv och bättre lösning för de kommunala huvudmännen. Respektive huvudman är i och med förslaget inte beroende av att samråda med specifika myndigheter, som de är enligt nuvarande ordning, utan har framöver att utgå från riktlinjer. Viktigt är att dessa riktlinjer blir enkla och tydliga att följa och att olika länsstyrelser gör riktlinjer som kan tolkas lika. Det är även viktigt att tillse att dessa riktlinjer (och råd) utkommer i god tid före införandet av föreslagen förordning respektive föreslagna förändringar i skollagen.

7.6 Ett samordningsansvar för kommunen

Förslag: Ny bestämmelse ska införas som ålägger kommunerna ett samordningsansvar inom sitt geografiska område för kommunikation och information beträffande verksamheter på skolområdet.

SKR tillstyrker förslaget med tillägget att statliga myndigheter som söker kommunicera och informera gör det direkt till respektive huvudman och inte lägger myndighetens kommunikations- och informationsansvar på kommunen om den statliga myndigheten inte förmår kommunicera och eller informera. Det är rimligt att kommunen har ett samordningsansvar gentemot skolverksamheterna lokalt, fast kommunen bär inte ansvar för att bearbeta, sortera och eller värdera andra (statliga) aktörers budskap. Om så blir en effekt av detta riskerar det att grumla och eller försena budskap. Förslaget får därför inte ses som en möjlighet för statliga myndigheter att inte göra det de är ålagda att göra; att nå samtliga huvudmän direkt i effektiv ordning med korrekt information och kommunikation.

SKR:s ståndpunkt här inkluderar även likalydande förslag i avsnitt 8.6 gällande fredstida krissituationer.

7.7 Resurser ska inte kunna tas från kommunens gymnasieskola och vuxenutbildning

Förslag: Bestämmelserna om att resurser kan tas från den kommunala gymnasieskolan eller kommunala vuxenutbildningen och istället användas i förskoleklass, grundskola, arbetsmarknadsutbildning eller annan utbildning inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program ska inte överföras till den nya förordningen. Det finns mot denna bakgrund ingen anledning att

införa motsvarande bestämmelse för enskilda huvudmän. Med resurser menar utredaren personal, lokaler och utrustning.

SKR tillstyrker förslaget med motiveringen att nuvarande förordning inte speglar samtida förhållanden. Med föreslagen ordning blir det konsekvent i förhållande till enskilda huvudmän.

8. Fredstida krissituationer

8.3.5 Beslut ska dokumenteras och anmälas till Skolinspektionen

Förslag: Ny bestämmelse om att huvudmannens beslut om att övergå till fjärr- eller distansundervisning ska dokumenteras och anmälas till Skolinspektionen. En anmälan föreslås även ska göras när fjärr- och distansundervisningen upphört. Föreslås även införas ett bemyndigande som ger Skolinspektionen möjlighet att meddela närmare föreskrifter om vad en anmälan ska innehålla.

SKR tillstyrker förslaget med motiveringen att en del av rättssäkerheten är att dokumentera beslut. Den åt Skolinspektionen föreslagna föreskriftsrätten om innehållet i anmälan bör vara enkel och tydlig för att underlätta lokal hantering. Under exempelvis höjd beredskap behövs enkelhet och tydlighet.

SKR:s ståndpunkt här inkluderar även likalydande förslag i avsnitt 9.2.2 gällande allvarliga störningar av lokal art.

9. Allvarliga störningar av lokal art

9.1 Ett nytt begrepp ska införas i skollagen

Förslag: Ett nytt begrepp införs i skollagen kallat allvarliga störningar av lokal art. Begreppet innefattar situationer som inte är så allvarliga att de når upp till definitionen av en fredstida krissituation, men ändå påverkar skolhuvudmäns möjlighet att bedriva undervisning i lokalerna, exempelvis jordskred, skolskjutning eller översvämning.

SKR avstyrker förslaget med motiveringen att det finns inte behov för att (förskolan och) skolan ska ha en egen terminologi vid sidan om befintlig förordning (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap respektive föreslagen ny förordning utifrån betänkandet Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig, *övergripande* terminologi, SOU 2024:65.

Det är heller inte motiverat varför endast just skolan ska ha denna "mellanivå" när andra lokala verksamheter inte har det, exempelvis äldreomsorgen. Därtill är det näraliggande begreppet, som utredaren

hänvisar till, ”allvarlig fredstida kris”, ett begrepp som MSB använder fast som inte är normerat annat än för riksdagens och regeringens respektive arbete.

Då föreslagen krisnivå är den som ger möjlighet att övergå till fjärr- eller distansundervisning, under begränsad tid, när den lokala krisen inte uppgår till/uppfyller kriterierna för ”fredstida krissituation”, är det enligt SKR bättre att uttrycka när undervisningen inte kan bedrivas på annat sätt än just detta, än att skapa en verksamhetspecifik ”krisnivå” som inte är i enlighet med andra gällande eller föreslagna förordningar. SKR menar att denna reglering kan behöva utredas i särskild ordning för hur det ska formuleras.

Varken förordningen (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap eller betänkandet Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig, SOU 2024:65 talar om denna ”mellannivå”.

I den senaste utredningen om kommuners och regioners grundläggande beredskap, SOU 2024:65, som tar sikte framåt, tas ett samlat grepp om såväl terminologi som struktur och där föreslås en annan ordning. Där skrivs uttryckligen att sådana situationer som jordskred et cetera faller inom ramen för den föreslagna krisnivån ”fredstida krissituation”. Samma betänkande skriver vidare att ”[d]et finns inga bärande skäl för att ha skilda begrepp för olika slags offentliga aktörer när det gäller att i författning beteckna en fredstida kris” (sidan 230). Av dessa skäl föreslår SKR att förslaget arbetas om så att det är synkroniserat med övriga föreslagna förordningar.

9.2.3 Det ska inte vara möjligt att överklaga huvudmannens beslut

Förslag: Det ska inte införas någon möjlighet att överklaga huvudmannens beslut vid allvarliga störningar av lokal art.

Beslut enligt detta förslag som inte ska kunna överklagas rör enbart beslutet att övergå till fjärr- eller distansundervisning tillfälligt, under kortare tid. SKR delar utredningens bedömning av förslaget att dessa beslut behöver fattas med mycket kort tidshorisont och är till för att säkra eleverna och deras rätt till undervisning. Av det skälet **SKR tillstyrker** förslaget. Promemorian skriver också att beslutet om att kunna övergå till fjärr- eller distansundervisning ska avse en mycket kortvarig situation, vilket i sig inte är helt tydligt fast som ändå anger att det är en tillfällig och inte permanent lösning, under några dagar eller högst omkring en vecka.

10. Allmän översyn av befintliga bestämmelser

10.1 Upphävande av lag (2020:148) om tillfällig stängning av verksamheter på skolområdet vid extraordinära händelser i fredstid

Förslag: Lag (2020:148) om tillfällig stängning av verksamheter vid extraordinära händelser i fredstid ska upphävas.

SKR tillstyrker förslaget med motiveringen denna lag togs fram för covid-19-pandemin och tar enbart sikte på samhällsfarlig sjukdom och är därför inte tillämplig på andra typer av kriser. Motsvarande möjlighet, att tillfälligt stänga verksamheter, föreslås tas in genom ändringar i skollagen.

10.2.1 Anpassade grundskolan

Förslag: Bestämmelsen som ger en kommun möjlighet att besluta att skolpliktiga elever i anpassade grundskolan ska fullgöra sin skolgång i kommunens grundskola ska inte överföras till den nya förordningen.

SKR tillstyrker förslaget med motiveringen att utgångspunkten för den nya förordningen är att verksamheten ska fortsätta bedrivas i enlighet med ordinarie regelverk och utifrån principen om barnets bästa bör det bästa för dessa vara att gå kvar i den verksamhet de känner och att anpassade grundskolan därmed blir del av samma regelverk som för övriga skolformer.

10.2.2 Anpassade gymnasieskolan när en region är huvudman

Förslag: Bestämmelsen om att en region som är huvudman för utbildning i anpassade gymnasieskolan får besluta att de uppgifter som regionen har ska övertas av den kommun där skolenheten är belägen ska inte överföras till den nya förordningen.

SKR tillstyrker förslaget med motiveringen att detta är en så liten grupp skolor (åtta) respektive elever (168), data från läsåret 2022/2023 enligt promemorian, varför det är rimligt att verksamheten ska kunna fortgå med lokala anpassningar.

SKR:s ståndpunkt här inkluderar även likalydande förslag i avsnitt 10.6.1 gällande verksamheten vid specialskolor och sameskolor med tillägget att det även här rör en liten grupp skolor respektive elever.

10.3 Fortsatt drift av gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning

Förslag: Bestämmelsen att utbildning i kommunal gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning samt i regionalt driven gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning av annat slag än den prioriterade vårdutbildningen, i den utsträckning förhållanden medger det ska fortgå, ska inte överföras till den nya förordningen.

SKR tillstyrker förslaget med motiveringen att den föreslagna lösningen är bättre med en bredare lösning än nuvarande bestämmelse där enbart vård- och omsorgsprogrammet undantas en eventuell stängning. I avsnitt

7.4 föreslås att MSB får i uppdrag att avgöra vilka utbildningar som har betydelse för samhällsviktig verksamhet och som särskilt ska prioriteras.

10.4 Behov av lokaler under krig och krigsfara

Förslag: Bestämmelserna om att en huvudman ska underrätta länsstyrelsen om skolans behov av lokaler under krig och krigsfara ska överföras till den nya förordningen.

SKR tillstyrker förslaget med motiveringen att det är rimligt att länsstyrelsen är mottagare av informationen, då länsstyrelsen enligt annan förordning ansvarar för uttagning av egendom för totalförsvarets behov.

Utredaren konstaterar att fristående huvudmän undantas dessa regler, då de inte utgör en myndighet. SKR menar att det är ett skäl till att länsstyrelsen är försiktig med att planera att använda kommunala skollokaler för andra totalförvarsändamål än just deras primära användningsområde, att bedriva utbildning, eftersom en kommun inte kan använda en fristående huvudmans lokaler på motsvarande sätt.

10.5.1 Ett överklagandeförbud bör införas

Förslag: Bestämmelserna om att ett beslut av huvudmannen kan överklagas till länsstyrelsen ska inte överföras till den nya förordningen. Istället föreslås ett överklagandeförbud införas. Överklagandeförbudet föreslås gälla beslut under såväl fredstida krissituationer som höjd beredskap. Trots ett generellt överklagandeförbud kan beslut, enligt utredaren, överklagas av kommuninvånare för att kolla lagligheten genom laglighetsprövning.

Beslut enligt detta förslag kan röra behovet av att med mycket kort varsel besluta att göra avvikelser från föreskrifter för utbildning eller besluta att övergå till fjärr- eller distansundervisning, beslutet om vilka barn och elever som ska prioriteras i förskolan, fritidshemmet och annan pedagogisk verksamhet, beslut om att ett barn inte har rätt till omsorg om vårdnadshavarna inte bedöms ha arbeten med uppgifter inom samhällsviktig verksamhet. Utredaren skriver vidare att besluten kan även komma att gälla under ansenlig tid vilket medför att beslut får än större betydelse för den enskilde. Ett argument som promemorian använder för överklagandeförbud är att samhällets resurser vid såväl fredstida krissituationer som höjd beredskap prioriteras på bästa sätt och därför bör beslut under sådana förhållanden inte vara möjliga att överklaga.

Ett annat skäl som promemorian använder är det uttryckliga överklagandeförbudet i den numera upphävda förordningen (2020:115) om utbildning på skolområdet och annan pedagogisk verksamhet vid spridning av viss smitta. Frågan är om det är en tillräcklig motivering för ett så ingripande beslut då det handlade om en enskild, mycket specifik situation; covid-19-pandemin.

Ett överklagandeförbud i dess helhet är för den enskilde en mycket ingripande åtgärd och bör därför underbyggas bättre. Därför skiljer sig SKR:s ståndpunkter i fråga om överklagandeförbud enligt detta förslag gentemot förslaget i avsnitt 9.2.3 som tar sikte på ett beslut, beslutet att övergå till fjärr- eller distansundervisning vid allvarliga störningar av lokal art. **SKR varken tillstyrker eller avstyrker** förslaget, då SKR anser att konsekvenserna inte går att överblicka.

SKR instämmer dock i utredningens analys att skälet till nuvarande reglering som ger möjlighet till att överklaga beslut till länsstyrelsen, som sista instans i dessa frågor trots att länsstyrelsen inte har något särskilt ansvar för verksamheter på skolområdet, sannolikt är en kvarleva från den tid då länskolnämnder fanns i skolstrukturen.

10.6.2 Reglering om verksamheterna läggs ned

Förslag: Bestämmelsen som reglerar vad huvudmannen ska ombesörja vid en nedläggning och var eleverna under sådana förhållanden ska fullgöra sin skolplikt ska inte överföras till nya förordningen.

Denna reglering gäller idag *enbart* för verksamheten vid statliga skolor enligt förordning (1991:126) och utredningens förslag att det ska regleras likadant för alla huvudmän gör att bestämmelsen inte längre behövs. **SKR tillstyrker** därför förslaget i enlighet med den föreslagna förordningens inriktning, att alla verksamheter i möjligaste mån ska hållas öppna och verksamheten ska fortgå.

10.7.1 Tjänstetillsättning

Förslag: Bestämmelsen om att huvudmannen för specialskolan eller sameskolan får återbesätta tjänster som tillsätts av regeringen ska överföras till den nya förordningen.

SKR avstår från synpunkter på förslaget.

10.7.2 Experter i fråga om skolverksamheten för elever med funktionshinder

Förslag: Bestämmelsen om att personal i den regionala stödorganisationen inom Specialpedagogiska skolmyndigheten ska stå till länsstyrelsens förfogande som experter i frågor om skolverksamhet med funktionshinder ska inte överföras till den nya förordningen.

SKR avstår från synpunkter på förslaget.

11. Ikraftträdande

11 Ikraftträdande

Förslag: Bestämmelserna ska träda i kraft den 1 januari 2026.

SKR har inga ytterligare synpunkter på förslaget annat än att det är avgörande att instruktioner från respektive länsstyrelse respektive från Skolverket kring kravet på plan, utifrån förslaget i avsnitt 7.5.2, utkommer i god tid, minst sex månader innan bestämmelserna är tänkta att träda i kraft, i syfte att kommunerna inte står utan vägledning och råd.

12. Konsekvenser

12.2 Konsekvenser för kommunerna – Det kommunala självstyret

SKR noterar att det föreslagna samordningsansvaret inom kommunens geografiska område är en ny uppgift som staten bör ersätta. Det är mycket svårt att på förhand överblicka konsekvenserna av förslaget. Det kan exempelvis uppstå brister i de statliga myndigheters kommunikation och information, vilket gör att kommunernas samordningsansvar kan behöva täcka upp för statliga myndigheter och därmed bli större än vad som initialt var tänkt. Förslaget bör ersättas i enlighet med finansieringsprincipen då det är en ny skyldighet.

12.2 Konsekvenser för kommunerna – Ekonomiska konsekvenser

SKR anser att konsekvensutredningen måste kompletteras med en tydligare beskrivning av vilka effekter den ekonomiska påverkan blir för kommunerna samt hur dessa ska finansieras. Idag saknas detta då utredningens bedömning är oprecis. Fyra exempel på frågor där de ekonomiska konsekvenserna inte är utredda är:

- 1) förslaget om den utvidgade rätten till omsorg på obekvämt arbetstid för barn till vårdnadshavare i samhällsviktig verksamhet gällande samtliga pedagogiska verksamheter enligt kap. 25 skollagen,
- 2) förslaget att kommunen får ett lokalt, geografiskt samordningsansvar för information och kommunikation,
- 3) skyldigheten att under alla omständigheter (och under obegränsad tid) servera skolmåltider och
- 4) förslaget att kommunen ska sörja för utbildning för alla elever som vistas där.

Gällande den sistnämnda frågan, 4, skriver utredaren att "... de ökade kostnaderna för kommunerna [bedöms] i sin helhet rymmas inom befintliga anslag". Det är ett orimligt sätt att resonera när det gäller ökade kostnader som ska ersättas i enlighet med finansieringsprincipen. För exempelvis

skolmåltider, som hänger ihop med det geografiska ansvaret att sörja för utbildning, kommer sannolikt elever i fristående skolor i den geografiska kommunen endast utgöra marginell påverkan, om en fristående skola lägger ned. Däremot, större omflyttningar av befolkningen som resulterar i ett stort inflöde av elever kommer sannolikt inte att utgöra en blott marginell påverkan på kostnaderna eller på skolmåltidsverksamheten som sådan. Därtill menar SKR att yttre omständigheter kan kraftigt försvåra och därmed kraftigt fördyra serverandet av skolmåltider.

SKR menar att en konsekvensbeskrivning av de ekonomiska effekterna för kommunerna behöver göras inklusive förslag till hur dessa ska finansieras.

**12.3–12.5 och 12.7 Konsekvenser för enskilda huvudmän,
Konsekvenser för staten respektive Konsekvenser för barn, elever,
vårdnadshavare och skolans personal och Europeiska unionen**

SKR avstår från synpunkter på dessa analyser.

12.6 Konsekvenser för jämställdhet och integration

SKR delar utredningens bedömning.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande